

מקורות ונקודות לדיון לאגדה 3- הזוג מצידון

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א

ב ד"א נגילה ונשמחה בך, תמן תנינן נשא אדם אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל, אמר רבי אידי מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי בעיין למשתבקא דין מדין אמר להון חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה, הלכו בדרכיו ועשו לעצמן י"ט ועשו סעודה גדולה ושכרתו יותר מדאי, כיון שנתייבבה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך, מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא, בחצי הלילה ננער משנתיה כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה ליה בבית אבא אמר לה מה לי לבית אביך, אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך, הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו ללמדך מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות, והרי דברים קל וחומר ומה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו, ישראל המחכים לישועת הקדוש ברוך הוא בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו, הוי נגילה ונשמחה בך,

• מדרש שיר השירים רבה א' ל"א

נגילה ונשמחה בך

תמן תנינן: [שם שנינו]

נשא אדם אשה

ושהה עשר שנים

ולא ילדה

אינו רשאי ליבטל .

אמר ר' אידי :

מעשה באשה אחת בצידון ,

ששהתה עשר שנים עם בעלה

ולא ילדה .

אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי [באו אצל רשב"י]

בעין למשתבקא דין מדין [רוצים להתגרש זה מזה]

אמר להון: אמר להם:]

"חייכון! כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה [חייכם [...]

כך אין אתם מתפרשים זה מזה

אלא מתוך מאכל ומשתה ."

הלכו בדרכיו ,
ועשו לעצמן יום טוב
ועשו סעודה גדולה
ושיכרתו יותר מדאי
כיון שנתישבה דעתו עליו ,
אמר לה : בתי, היכן אני נתון ?
אמרה ליה : בבית אבא "
אמר לה : מה לי לבית אביך ?
אמרה ליה : ולא כך אמרת לי בערב: כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו
ולכי לבית אביך ?
אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך ."

הלכו להם אצל ר' שמעון בן יוחאי ,
עמד והתפלל עליהם ,
ונפקדו .

ללמדך : מה הקב"ה פוקד עקרות .
אף צדיקים פוקדים עקרות .
והרי דברים קל וחומר :
ומה אם בשר ודם
על שאמר לבשר ודם שכמותו :
"אין לי חפץ בעולם טוב ממך "
נפקדו ;

ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים :
"אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה "
על אחת כמה וכמה !
הוי: נגילה ונשמחה בך.

משנה מסכת יבמות פרק ו , משנה ו

[ז] לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים בית שמאי אומרים שני זכרים ובית הלל אומרים זכר ונקבה שנאמר (בראשית ה') זכר ונקבה בראם נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים ואם הפילה מונה משעה שהפילה האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקא אומר על שניהם הוא אומר (בראשית א') ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו :

תוספות מסכת כתובות דף עז עמוד א

ליתני נשא אשה ושהה עמה עשר שנים - וא"ת דתקשי ליה ברייתא דשלהי הבא על יבמתו (יבמות סד). דתניא נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל ויוציא ויתן כתובה ונראה לפרש דלשון יוציא לא משמע כפייה אלא בדבר שמתנהג עם האשה שלא כדין אבל התם דקתני יוציא משום ביטול פריה ורביה לא משמע דכופין.

ספר מסילת ישרים פרק יט

הב' הוא השמחה, והוא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר, ואומר (תהלים ק'): עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה. ואומר (שם ס"ח): וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים וישישו בשמחה, וארז"ל (שבת ל'): אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, ועל הפסוק שזכרנו למעלה עבדו את ה' בשמחה, אמרו במדרש (מדרש ש"ט): א"ר כשתהיה עומד לפני להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלהים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמתית שיהיה לבו של אדם עלו, על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמתית והיקר הנצחי, ואמר שלמה במשל החכמה (שה"ש א'): משכני אחרוך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, כי כל מה שזוכה האדם ליכנס יותר לפניו בחדרי ידיעת גדולתו יתברך יותר תגדל בו השמחה, ויהיה לבו שש בקרבו. ואומר (תהלים קמ"ט): ישמח ישראל בעושי בני ציון יגילו במלכם.

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק דברים לשמחת תורה

, וי' ואם אדונים אני איה מוראי ובגמרא (קידושין ל"ב ב) מלך שתהא נג' מצינו בתורה שמחה בשלושה זמנים בחג הסוכות ובשבועות ויום שמחתכם נדרש (ספרי בהעלותך י"ט) אלו השבתות והוא על פי מה שאמרו במדרש (שיר השירים רבה א', ל"ה) נגילה ונשמחה בך זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום אם בהקב"ה בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך בך בהקב"ה בך בישועתך בך בתורתך בך ביראתך. בישועתך נגד סוכות שאחר יום הכפורים שהוא ישועה מכל רע כמו שדרשו (ויקרא רבה כ"א, ד') ישעי ביום הכפורים כל ימי הסוכות צועקים הושענא והושיעה נא מכל היצר הרע שזוכה לישר הלב להוריק כל רע מלב כסיל וישרים לשמחה דכתיב (תהלים צ"ז, י"א) ולישרי לב שמחה (תענית ט"ו א) בך בתורתך נגד שבועות זמן מתן תורה וכתוב (תהלים י"ט, ט"ו) פקודי ה' ישרים משמחי לב. ביראתך נגד שבת דאיתא (תענית ח': ובפירוש רש"י שם) יראי שמי שומרי שבת ובירושלמי (דמאי פרק ד' הלכה א') אימת שבת על עם הארץ ואיתא (תנא דבי אליהו רבה פרק ג') שמחתי מתוך יראתי. וזה שאומרים ישמחו במלכותך וכו' מלכות שם אדנ"י איהי יראה ושריא בה יראה (זוהר ח"א ה' ב) וכמו שנאמר (מלאכי א') אימתו עליך.

שפת אמת דברים לסוכות

ולכן אחר סוכות שמחת תורה כמ"ש נגילה ונשמחה בך. פ"י שכל העי' אומות לוקחים כל אחד שר שלו חלקו והולך לו. ובני ישראל אומרים אין לנו חפץ טוב ממך. הביאני המלך חדריו הוא בסוכות שניתן להם רשות ליקח כל אחד מה שרוצה. והם נמשכין אחריו ית' בלבד כמ"ש בך בכ"ב אתוון דאורייתא

נקודות לדיון:

א. האם יש בסיס הלכתי להצעתו של רבי שמעון?

ב. מדוע אין רבי שמעון מתפלל מיד?

ג. מה המשמעות של שחזור סעודת הנישואין?

ד. מה תפקיד היין בסיפור?

ה. מי הגיבור בסיפור?

ו. 'אחור באחור' לעומת 'פנים בפנים'.

ז. מה תפקיד השאלה: היכן אני?

ח. מישורי מבט: הזוג, רשב"י, חז"ל

ט. נקודת המהפך.

י. **כתב הרב קוק** בהקדמה לעולת ראייה (הדרכת התפילה וחלקיה ב')

"צריך שהתפילה תהיה נקיה מכל רעיון של שינוי רצון והתפעלות בחק ה' יתברך, מה שהוא

דעה כוזבת ביחס לאלוקות ומביאה להשחתת סדרי השלמות האנושית"...

ובאורות הקודש (גי עמ' נ)

"יסוד התפילה היא התרוממות הרצון והתגלותו. כשהמבוקש, הממלא את רצונו של אדם,

מובע בקשר הרעיון והחפץ באלהים, עולה הרצון למרומי ערכו, מתאחד הוא עם הרצון

הכללי, הרצון העולמי, אור חי העולמים, שבו כלולים כל המאויים. וכשהרצון הפרטי

מצייר את מבוקשו בדבר הפרטי, חיי הרצון פועלים את המבוקש, על ידי מה שהרצון הכללי

כולו מצייר את הפרט המתבקש, על פי פרטיותו היותר מבוררת."

כיצד נבאר את האגדה על פי דברים אלו של הרב קוק?

יא. מה טיב הקשר שאנו צריכים לחוות עם הקב"ה על פי הסיפור?

יב. **הרב שג"ר מסביר**: רק כאשר בני הזוג, באמצעות "סעודת הגירושין" חשפו לעצמם את

אהבתם שאינה תלויה בדבר – הם למעשה סיפקו לרשב"י את הסיבה העמוקה להתפלל

עליהם. נראה, שאם היה רשב"י בא להתפלל לפני הסעודה, עמדתו של הקב"ה הייתה

שאם כל הבעיה היא זרע אזי אין צורך בנס: זה יתחתן עם אחרת וזו עם אחר, ויקיימו זרע.

אולם הסעודה חושפת בפני בני הזוג שרצונם הוא להיות יחד, גם ללא ילדים, מתוך

אהבתם. מצב כזה מצדיק נס שיאפשר את הפיריון ואף מצדיק את דחיית ההלכה המונעת

אותם מלהיות יחד. רשב"י אכן חש בכך שיש בין בני הזוג יותר מאשר קשר טכני. כדי לא

לכפות על המציאות את תחושותיו הוא נזקק לסעודת הגירושין שתחשוף באופן אותנטי –

הן לו והן לבני הזוג – את אהבתם. רק בשלב זה יכול רשב"י לקחת אחריות, הן במישור

ההלכתי – אותו הוא משעה, והן במישור המיסטי – אותו הוא מפעיל.

כיצד ניתן להבין את כל הסיפור על פי הרב שג"ר?

יג. פירוש על פי: פרופ' אדמיאל קוסמן, עניינים הקשורים בזמן ובמרחב בסיפור.

מבחינת המרחב אנו רואים כי העלילה מתחילה בבית הרב – ר' שמעון בר יוחאי, עוברת לביתם של בני הזוג, משם לבית אביה של האשה וחזרה לבית הרב. יש כאן אם כן **מעגל שתחילתו וסופו באותו מקום**. זה דבר אופייני להרבה סיפורים. המעגל שנפתח במקום מסוים גם נסגר שם, אך בינתיים **חלף זמן**. משהו **השתנה**. אצל מי? אצל כל אחד מהגיבורים כולל הרב.

מה בדיוק השתנה? חל שינוי פנימי בהתייחסותם של בני הזוג. הם עברו חוויה מתקנת בזכות העצה שקיבלו מן הרב. משפט המפתח הוא "כשם **שנזדווגתם** זה לזה במאכל ובמשתה, כך אין אתם **מתפרשים** אלא מתוך מאכל ומשתה" שימו לב איך נרמז כאן הזמן: נזדווגתם הוא לשון עבר. מתפרשים הוא לשון הווה. רבי שמעון בר יוחאי שולח את בני הזוג למסע **ב'מנהרת הזמן'**. השחזור של טקס החתונה באמצעות המשתה שנועד להיות כביכול משתה גירושין, הוא זה שמאפשר לבני הזוג את תהליך השינוי. ברגע שתהליך זה הושלם, פתוחה הדרך לבקשת סיוע מן השמיים.

גם בסיום נרמז **הזמן**: "ועמד והתפלל עליהם ונפקדו" שימו לב שבין **התפלל** עליהם לבין **נפקדו**, **עברו תשעה חודשים!**